

Posudek na disertační práci

Kristýna Petříčková

Tradiční lidový oděv v Blatničce a Blatnici pod Sv. Antonínkem na Uherskoostrovsku.

Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2018.

Před několika týdny jsem byla oslovena s žádostí o vypracování oponentského posudku na disertační práci Mgr. Kristýny Petříčkové. Vzhledem k tomu, že znám její autorskou tvorbu, jednak z hodnocení RUV a z veřejných prezentací (výstava *Budoucnost tradice*), ochotně jsem souhlasila s přesvědčením, že půjde o rekonstrukce lidového oděvu nebo o oděvní design inspirovaný lidovým oděvem. K mému překvapení jsem dostala do ruky publikaci *Tradiční lidový oděv v Blatničce a Blatnici pod Sv. Antonínkem na Uherskoostrovsku* (Zlín 2018), která se „tváří“ jako etnologická monografie. Po jejím přečtení vyvstalo vícero problémů a dilemat, jak tuto práci vlastně hodnotit.

Jednak je nezvyklé předkládat disertační práci jako vydanou publikaci (obvykle se tak děje až následně), neboť disertační práce mívá uvedeny určité náležitosti, především školitele, který zodpovídá nejen za průběh studia, ale také za odbornou úroveň práce. V disertacích se také obšírně vysvětlují motivace, metodika a postup řešení zadaného problému. Zatím však vyšla publikace, která byla schválena Vědeckou radou Fakulty multimediálních komunikací UTB a realizována z institucionální účelové podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na specifický vysokoškolský výzkum (registrační číslo projektu IGA/FMK/2017/002), jehož řešitelem byla Mgr. Kristýna Petříčková a garantem doc. Mgr. Ivan Titor. Publikaci recenzovaly etnografky PhDr. Blanka Petráková z Muzea jihovýchodní Moravy, pobočky v Luhačovicích a PhDr. Ludmila Tarcalová, emeritní kurátorka ze Slovákého muzea v Uherském Hradišti. Navíc dokončení doktorského studia předběhlo v loňském roce úspěšně završené habilitační řízení v oboru Výtvarná umění, tudíž získání akademického titulu vyššího stupně. Navíc Kristýna Petříčková působí od roku 2015 jako vedoucí ateliéru Design oděvu na Fakultě multimediálních studií, což je sama o sobě významná pedagogická funkce.

Tyto údaje záměrně uvádím v plném rozsahu, abych tím vyjádřila jistou nepatřičnost a zpozdilost v posuzování předložené disertační práce, k níž se vyjadřovala již celá řada odborníků, byť to nebyli výhradně etnologové.

V publikaci není ani zmínka o tom, že jde vlastně o disertační práci; mnohé informace, které měly být její součástí jsem se dozvěděla až z dodatečně získaných tezí, které však mají být redukcí doktorské práce a ne jejím doplňkem či dovysvětlením. Proto se domnívám, že jako disertační práce měl být předložen rukopis se všemi náležitostmi.

Pokud tyto připomínky můžeme považovat jako určité „formality“, další problém vyvstává při přečtení práce. Název i struktura publikace evokují obvyklé etnologické monografie lidového oděvu, které ovšem nevycházejí vždy jen z pera školených etnologů, ale mnohdy také poučených amatérů a místních znalců. Na tomto místě bych si dovolila postesknout z hlediska humanitních a společenských věd, jež jsou založeny kromě studia pramenů na pozorování, na výzkumu a následné analýze, že na jejich půdu vstupuje mnoho neškolených nadšenců v přesvědčení, že stačí popsat viděné. Avšak i tyto vědy mají svou terminologii, systematiku a metodologické postupy, i když nejsou natolik ustálené jako v exaktních vědách, vzbuzujících tedy mnohem větší respekt.

Podstatnou metodou v etnologii je nejprve vyhledání pramenů a literatury a pak jejich analýza, poté terénní výzkum a vyhodnocení těchto poznatků. Autorka uvádí, že práce

navazuje na výzkum badatelů z počátku 20. století (teze, s. 7 a 35). Je nepochopitelné, proč se nehlásí k projektu zkoumajícím lidový oděv Ostrožska, Veselska a Hornácka, jehož výsledkem byla mimo jiné skripta podpořená Evropským sociálním fondem (Název modulu: CZ.1.07/3.1.00/37.0252 Společně pro vzdělávání občanů) z roku 2013. Vzhledem k tomu, že Kristýna Petříčková je uvedena jako spoluautorka, je jasné, že se tímto textem inspirovala. Opět pouze v tezích se zmiňuje o historických rekonstrukcích, které vznikly v témže roce (teze, s. 10).

Nelze vypisovat všechny nepřesnosti, které provázejí teoretický text, jde především o terminologii: lidový oděv x кроj (např. nepřipustné použití termínu „pracovní кроj“), pojmy oděvní a regionální typ, varianty (což nejsou vývojové etapy, jak je autorka pojímá). Pro stanovení typologie je podstatný střih základních oděvních součástek, ne jejich výzdoba. Pokud má publikace ambici přispět k hlubšímu poznání lidového oděvu na Uherskoostrožsku, případně napomoci při rekonstrukcích jednotlivých součástek, pak bych očekávala zařazení střihů u všech základních oděvních součástek, nejen u rubáče, gatí, vesty a rukávů. V popisech oděvních součástek je potřeba užívat obecné názvy, ne nářeční, neboť ty mají pouze místně omezenou platnost a jinde není jejich význam srozumitelný, popř. se pod nářečním termínem rozumí něco jiného. Autorka také nepoužívá zavedené termíny, např. přiramkový střih rukávů, střih podélného ponča u halen apod. Ačkoli se autorka zaštiťuje odbornými publikacemi a čerpá z nich některé pasáže, z textu číší neporozumění, příkladem může být celá kapitola Rozlišovací znaky tradičního oděvu. Z věcných chyb bych upozornila na důsledné uvádění „sborníku Český lid“ (a z toho plynoucí chybné citace), což je však nejstarší odborný časopis (od 1891) vycházející téměř nepřetržitě do současnosti.

Na druhé straně práci nelze upřít přínos v uvedení informací o barvení látek, používání anilinových barev apod. v kapitole o manufakturní a textilní výrobě. Přínosné jsou oddíly věnované výšivce, především výšivce na výřez. Oceňuji shromáždění a prezentování velkého počtu historických fotografií.

Tyto kritické připomínky jsem nemohla neuvést, publikace má charakter etnologické monografie, proto takto musí být posuzována. To je riziko autorky, která se pustila na půdu etnologie, v níž by s disertační prací s uvedenými nedostatky a nepřesnostmi neuspěla. Lze jen litovat, že nezůstala u své specializace, v níž dosáhla vynikajících výsledků, a to u rekonstrukcí historického a lidového oděvu. I tato publikace mohla být zaměřena na rekonstrukce lidového oděvu na Uherskoostrožsku, včetně výzdoby. Autorka však měla zjevně vyšší ambice.

Jsem si však vědoma, že publikace vydávaná za disertační práci, není předložena na Filozofické fakultě, na oboru etnologie, ale na Fakultě multimediálních komunikací, na oboru Multimedia a design. Ačkoli v této skutečnosti mohu shledávat značný rozpor, považuji to za interní záležitost fakulty. Pokud se tedy někde stala chyba, pak to bylo ve výběru oponentky. Za výtvarný počín lze tedy považovat podíl Kristýny Petříčkové na rekonstrukcích lidového oděvu na Uherskoostrožsku. Z tohoto hlediska a s přihlédnutím k ostatním aktivitám autorky (především v oblasti výtvarného folklorismu) lze práci kladně hodnotit a díky tomu doporučit k obhajobě.

Brno, 12. června 2019

prof. PhDr. Alena Křížová, Ph.D.
Ústav evropské etnologie
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity